



Uppföljning av ämnet industriell ekonomi

Uppföljningsrapporten har fastställts av fakultetsnämnden 2019-09-11.

Dnr HS 2018/757

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Sammanfattning	4
3	Ämnet industriell ekonomi	4
3.1	Relevans och relation till institutionens och Högskolans utbildning.....	4
3.2	Definition och klassificering	5
3.3	Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av ämnet.....	7
3.4	Lärarkapacitet och lärarkompetens	8
3.5	Kurskvalitet.....	9
3.6	Sammanfattande tabell	9

1 Inledning

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Högskolan i Skövde (Högskolan) följs upp inom ramen för en sexårscykel. Uppföljningarna görs i enlighet med *Riktlinjer för uppföljning av ämne och relaterade utbildningsprogram inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå* (dnr HS 2018/523). Syftet med uppföljningarna är att säkra och höja utbildningarnas kvalitet. Uppföljningarna genomförs av Högskolans fakultetsnämnd, med stöd av externa granskare, och utgör en del av Högskolans samlade kvalitetssystem för utbildning¹.

I denna rapport lämnas en redogörelse för den uppföljning som år 2018-2019 gjorts av ämnet *industriell ekonomi*. Analysen baseras på den självvärdering som skrivits för ämnet företagsekonomi, innehållande tillägg för ämnet industriell ekonomi. Kurserna i ämnet industriell ekonomi ges vid institutionen för handel och företagande. De företrädare för utbildningen som har medverkat i arbetet är främst följande: ämnesansvarig lärare Torbjörn Ljungkvist, ämnesföreträdaren för företagsekonomi Nomie Eriksson, avdelningscheferna Joachim Samuelsson och Peter Wallström samt prefekten Mikael Wickelgren.

Studenterna har medverkat i uppföljningen, via Studentkårens ledamöter i fakultetsnämnden samt via tre studentrepresentanter från berörda program.

Rapportens målgrupp är de intressenter som är involverade i och berörs av Högskolans ekonomutbildningar, såväl studenter och berörda medarbetare som externa samverkanspartners och avnämare för utbildningen. I gruppen medarbetare innefattas särskilt akademiska företrädare och chefer.

I kapitel 2 sammanfattas de mest centrala slutsatserna från uppföljningen. I kapitel 3 lämnas en detaljerad redogörelse för uppföljningens resultat, med ett sammanfattande omdöme för samtliga aspekter som följts upp. Omdömet *tillfredsställande* används när inga utvecklingsområden identifierats som riskerar att påverka programmets eller ämnets kvalitet. Dock kan utvecklingsområden ha identifierats som ytterligare kan stärka utbildningen. Omdömet *med tvekan tillfredsställande* används när utvecklingsområden identifierats som behöver åtgärdas för att bibehålla programmets eller ämnets kvalitet. Omdömet *ej tillfredsställande* används i de fall en komponent eller aspekt anses ha brister som allvarligt kan påverka programmets eller ämnets kvalitet och därför skyndsamt behöver åtgärdas.

Resultatet av uppföljningen ska utgöra underlag för berörda institutioners utveckling av utbildningens kvalitet och genomförande. Chefer och företrädare för utbildningen ansvarar för att prioritera och planera utvecklingsarbetet utifrån sin respektive roller. Resultatet och genomförda åtgärder baserade på uppföljningen kommer också att utgöra underlag vid kommande uppföljningar. Dessutom utgör resultatet från uppföljningen underlag för samt vid utveckling av det regelverk som gäller för utbildningen, ett arbete som fakultetsnämnden ansvarar för. På högskoleövergripande nivå utgör resultatet underlag för rektors kvalitetsrapport till styrelsen och det används även som underlag för de kontinuerliga dialogmöten som rektor håller med institutionsledningarna.

¹ Kvalitetssystem för utbildning vid Högskolan i Skövde, dnr HS 2017/128

2 Sammanfattning

Utbildningen i ämnet industriell ekonomi anses ha kvalitetsbrister inom samtliga aspekter som bedömts.

- Behovet och nyttan av ämnet i dess nuvarande form ifrågasätts.
- Ämnesdefinitionen anses inte spegla ämnets benämning.
- Ämnets klassificering till utbildningsområdet teknik ifrågasätts.
- Ämnets kvalitetsarbete och utveckling sker idag helt integrerat med det kvalitetsarbete som sker inom ämnet företagsekonomi, vilket utgör en risk för ämnets särart och identitet.

Fakultetsnämnden föreslår att ämnet avvecklas av kvalitetsskäl.

3 Ämnet industriell ekonomi

Ett antal kvalitetsaspekter relaterade till ämnet industriell ekonomi har följts upp. Bland dessa är *kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av ämnet samt lärarkapacitet och lärarkompetens* de mest centrala.

3.1 Relevans och relation till institutionens och Högskolans utbildning

Bedömningsgrund:

Det finns nytta och behov av ämnet, relaterat till institutionens och Högskolans utbildningsutbud.

Sammanfattande omdöme för aspekten *relevans och relation till institutionens och Högskolans utbildning*: Ej tillfredsställande

Omdömet ej tillfredsställande ges av följande skäl.

I ett nationellt perspektiv är ämnet industriell ekonomi normalt knutet till ingenjörsutbildningar och kurser inom området har därmed normalt en tydlig relation till ingenjörers arbete med frågor av ekonomisk karaktär. Områden som traditionellt innefattas är bland annat logistik, kvalitetsteknik, kvalitetsledning, finansiering, industriell organisation, innovation och entreprenörskap. Ekonomikurser av mer samhällsvetenskaplig karaktär förekommer också, men med ett fokus mot industriella tillämpningar.

De kurser som ges inom ämnet industriell ekonomi vid Högskolan har inte, med något undantag, någon relation till Högskolans ingenjörsutbildningar utan ges primärt till Högskolans utbildningar som ger examen i huvudområdet företagsekonomi eller som fristående kurser. Av kurserna relaterar några till områden som traditionellt hänför sig till ämnet industriell ekonomi, men enligt kursplanerna utan att särskilt relatera till industriella tillämpningar. Övriga kurser bedöms vara traditionella företagsekonomiska kurser. Industriella tillämpningar är inte heller är något som betonas i någon av de

granskade ekonomutbildningarna, till vilka ämnet industriell ekonomi avses bidra som resursämne.

Ytterligare ett skäl att ifrågasätta behovet av ämnet är att det i dagsläget är svårt att akademiskt särskilja ämnena industriell ekonomi och företagsekonomi. I självvärderingen för huvudområdet företagsekonomi framställs ämnet industriell ekonomi som en del av företagsekonomi. Detta intryck förstärks av att ämnet industriell ekonomi inte lyfts fram som ett resursämne på samma sätt som juridik, statistik och nationalekonomi i självvärderingarna för programmen inom företagsekonomi. Ämnet industriell ekonomi nämns inte heller i relation till de planer på utveckling av civilekonomutbildning som beskrivs av institutionen. De studenter som varit involverade i uppföljningen uppfattar inte ämnet industriell ekonomi som ett eget ämne.

Vidare är dubbelklassning i ämnena företagsekonomi och industriell ekonomi vanligt förekommande. Enligt underlagen förekommer också att kurser byter primärklassificering mellan företagsekonomi och industriell ekonomi utan att kursinnehållet ändrats (se 3.5).

Sammantaget bedöms den akademiska nyttan av ämnet i sin nuvarande form vara begränsad för ekonomutbildningarna. Behovet av ämnet i Högskolans sammantagna utbildningsutbud bedöms också vara begränsat.

3.2 Definition och klassificering

Bedömningsgrunder:

Ämnesdefinitionen är kortfattad och preciserar ämnets kärna. Eventuell lokal profilering för ämnet vid Högskolan i Skövde framgår av definitionen.

Ämnet har en adekvat klassificering i utbildningsområde samt i nationell huvudområdesgrupp och ämnesgrupp.

Sammanfattande omdöme för aspekten *definition och klassificering*: Ej tillfredsställande

Omdömet ej tillfredsställande ges av följande skäl.

Den aktuella ämnesdefinitionen² vid Högskolan relaterar inte tydligt till begreppet industriell som förekommer i ämnets benämning. En genomgång av kursplanerna för ämnet visar inte heller att kurserna på ett förväntat sätt relaterar till industriella aspekter och tillämpningar. Den tidigare ämnesdefinitionen³ bedöms däremot tydligt

² Aktuell ämnesdefinition: *Industriell ekonomi knyter samman ekonomiska, tekniska, ekologiska och sociala aspekter för att studera processer och strukturer inom organisationer. Helhetssynen utvecklar och fördjupar kunskaper och färdigheter från företagsekonomi, logistik, produktionsteknik och informationsteknik som behövs för att hantera nuvarande och framtida utmaningar och möjligheter.*

³ Tidigare ämnesdefinition: *Ämnet industriell ekonomi är relaterat till den industriella sektorns samlade verksamhet. Inom ämnet studeras ekonomiska, tekniska och sociala aspekter på processer och strukturer inom dynamisk och komplex industriell verksamhet. Detta för att stödja företagets administration och*

anknyta till det som normalt förknippas med området industriell ekonomi och industriella tillämpningar.

Ytterligare ett skäl till omdömet gäller ämnets klassificering till utbildningsområdet teknik. Enligt det nationella systemet för klassificering till utbildningsområde ska ämnesinnehåll utgöra grund för klassificeringen⁴. Enligt bedömningar som Universitetskanslersämbetet gjort i samband med utvärdering av utbildningar inom området 2013 och vid bedömningar i samband med ansökningar om examenstillstånd inom området, förväntas utbildningar inom industriell ekonomi ha en uttalad *teknikvetenskaplig grund och ett industrinära fokus*.

En granskning av lärandemålen för de kurser som ges inom ämnet industriell ekonomi vid Högskolan visar att detta inte gäller för de flesta av kurserna. Vissa behandlar dock logistik som traditionellt har en teknikvetenskaplig grund. Övriga kurser bedöms utifrån lärandemålen vara allmängiltiga och relevanta för företag inom flertalet branscher och även för offentlig sektor. Det faktum att industrin ingår bland relevanta tillämpningsområden kan inte motivera en klassning till utbildningsområdet teknik.

Som en konsekvens bör kurser vars vetenskapliga grund inte är teknisk överföras till ämnet företagsekonomi eller annat relevant ämne.

Ur självvärderingarna och dialogerna med företrädare för utbildningen framträder ett antal motiv till varför ämnet bör klassificeras till utbildningsområdet teknik:

- *Teknik som en del av ämnesdefinitionen*
Enligt företrädare för ämnet handlar detta om att studenterna i kurser lär sig att använda tekniska hjälpmedel för exempelvis kalkylering och redovisning. För att motivera klassificering till teknik bör den teknikvetenskapliga eller ingenjörsvetenskapliga betydelse som traditionellt är förknippad med ämnet industriell ekonomi gälla.
- *Förekomsten av företeelser som marknadsföringsteknik och redovisningsteknik i utbildningen*
Fakultetsnämnden bedömer inte att denna typ av tekniker kan räknas till sådana som har teknikvetenskaplig grund.
- *Förekomsten av övningar och laborationer i utbildningen*
Ämnesinnehåll är den princip som nationellt gäller som grund för klassificering till utbildningsområde. Därmed kan inte användningen av särskilda pedagogiska metoder användas som grund för klassificering.

Sammantaget bedömer fakultetsnämnden att det inte finns skäl att klassificera ämnet industriell ekonomi som helhet till utbildningsområdet teknik. I ett nationellt perspektiv finns en variation vad gäller hur lärosätena klassificerar kurser inom ämnet industriell ekonomi, vilket bland annat har sin grund i huruvida ämnet är kopplat till

styrning av fysiska flöden och informationsflöden för att uppnå effektiva och konkurrenskraftiga intra- och interorganisationsprocesser.

⁴ Ur UKÄ:s rapport 2017:6 Uppföljning av ersättningsbeloppen för högre utbildning: "de principer för resursfördelning som fastslogs genom riksdagens beslut om den ursprungliga propositionen (prop. 1992/93:169) fortfarande gäller och att klassificeringen av kurser enbart ska ske utifrån ämnesinnehåll."

ingenjörstuderingar eller inte. Det finns även en variation mellan lärosäten i klassificeringen vad gäller kurser i ämnet företagsekonomi, där flera lärosäten tillämpar klassificering av kurser både till utbildningsområdet teknik och utbildningsområdet samhällsvetenskap utifrån ämnesinnehåll.

3.3 Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av ämnet

Bedömningsgrund:

Ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs för att kvalitetssäkra och kvalitetsutveckla ämnet.

Sammanfattande omdöme för aspekten *kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av ämnet*: Ej tillfredsställande

Omdömet ej tillfredsställande ges av följande skäl.

Ämnets kvalitetsarbete och utveckling sker idag helt integrerat med det kvalitetsarbete som sker inom ämnet företagsekonomi, vilket utgör en risk för ämnets förväntade särart och identitet. Detta kan medföra att säkringen av forskningsanknytning och lärarkompetens sker i relation till ämnet företagsekonomi och inte i relation till ämnet industriell ekonomi som separat ämne. Processer för att kvalitetssäkra ämnet som enskilt ämne behöver därmed utvecklas.

Utöver ovanstående har följande utvecklingsområden identifierats:

Utvecklingsområden

- Ämnets forskningsanknytning bör tydliggöras. Särskilt gäller detta aspekter som berör tillämpningar inom industriella företag.
- Samarbetet med lärare vid institutionen för ingenjörsvetenskap behöver utvecklas inom ramen för kurserna i syfte att säkerställa en ingenjörsmässig prägel.
- Svartfrekvensen på kursutvärderingar behöver öka.
- Återkopplingen till studenterna efter kursutvärderingarna måste utvecklas. Kursansvariga lärare samt ämnesföreträdare och institutionsledning (prefekt och avdelningschefer) måste säkerställa att samtliga kursrapporter innehåller ett sammanfattande omdöme.

3.4 Lärarkapacitet och lärarkompetens

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till den utbildning och forskningsanknytning av utbildning som ska genomföras inom ämnet. Perspektiv som rör jämställdhet och lika villkor ska beaktas i arbetet med kompetensförsörjning relaterad till ämnet. Riktvärden för antalet heltidsanställda lärare med tillsvidareanställning är följande:

Vetenskaplig och konstnärlig kompetens

- *Huvudområde på grundnivå: Minst fyra lärare med doktorsexamen (eller motsvarande konstnärlig kompetens) varav minst en professor*
- *Huvudområde på magisternivå: Minst sex lärare med doktorsexamen (eller motsvarande konstnärlig kompetens) varav minst en professor och en docent*
- *Huvudområde på masternivå: Minst tio lärare med doktorsexamen (eller motsvarande konstnärlig kompetens) varav minst två professorer och två docenter*
- *Resursämne: Minst en lärare med doktorsexamen (eller motsvarande konstnärlig kompetens)*

Pedagogisk kompetens

- *Huvudområde på grundnivå och avancerad nivå: Minst två lärare som är meriterade eller excellenta lärare*
- *Resursämne: Minst en lärare som är meriterad eller excellent lärare*

Professionsrelaterad kompetens

- *Huvudområde på grundnivå och avancerad nivå: Minst två lärare med professionsrelaterad kompetens (riktvärdet ska särskilt beaktas vid ämnen som utgör inriktningar eller motsvarande inom en yrkesexamen)*

Sammanfattande omdöme för aspekten *lärarkapacitet och lärarkompetens* relaterat till ämnet: Med tvekan tillfredsställande

Omdömet med tvekan tillfredsställande ges av följande skäl.

I självvärderingen framgår inte att några lärare specifikt är kopplade till ämnet industriell ekonomi. Ämnet, som enligt självvärderingen befinner sig mellan traditionell ingenjörsvetenskap och traditionell ekonomi, bör ha fler undervisande lärare med en uttalad industriell inriktning och/eller ingenjörsbakgrund för att säkerställa att perspektivet blir framträdande i ämnets kurser.

3.5 Kurskvalitet

Kvalitet inom kurser som inte ingår i program följs upp genom granskning av en eller flera utvalda kurser. Kurserna kan vara fristående kurser (kurser som endast ges som fristående), kurser inom förutbildning eller uppdragskurser (poänggivande eller icke poänggivande). Den utvalda kursen är *Grundläggande externredovisning G1N, IE136U*.

Bedömningsgrunder:

Kursens innehåll är relevant i relation till definitionen för det ämne kursen tillhör.

Innehållet i kursen ska vila på vetenskaplig grund eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet.

Förkunskapskraven ska motsvara kraven för utbildning på grundnivå respektive avancerad nivå.

Kursmålen ska motsvara kraven för utbildning på grundnivå respektive avancerad nivå.

Undervisningsformer, kurslitteratur och annat undervisningsmaterial, examinationsformer och betygskriterier ska vara adekvata i förhållande till kursmål.

Kursen ska sammantaget anordnas på ett sätt som ger studenten goda förutsättningar att nå kursmålen.

Sammanfattande omdöme vad gäller *kurskvalitet*: Ej tillfredsställande

Omdömet ej tillfredsställande ges av följande skäl.

Beslutet om urval av kurser för granskning distribuerades till berörda den 18 januari 2019. Inget underlag har inkommit för den utvalda kursen.

3.6 Sammanfattande tabell

Nedanstående tabell sammanfattar omdömena för ämnet.

Sammanfattning av omdömen för ämnet	
Relevans och relation till institutionens och Högskolans utbildning	Ej tillfredsställande
Definition och klassificering	Ej tillfredsställande
Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av ämnet	Ej tillfredsställande
Lärarkapacitet och lärarkompetens	Med tvekan tillfredsställande
Kurskvalitet	Ej tillfredsställande